ECLI:LV:AT:2017:0921.A420592312.1.S

Lieta Nr. A420592312
SKA-30/2017
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2017.gada 21.septembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Ieva Višķere,
tiesnese Veronika Krūmiņa,
tiesnese Līvija Slica,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz ārvalstu komersantu „Eurocom International Ltd.", „Yelverton Investments B.V" un „Yelverton Investment B.V" pieteikumu par Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2012.gada 5.novembra lēmuma Nr. 1-5/220 atcelšanu daļā un pienākuma uzlikšanu Uzņēmumu reģistram pieprasīt no /pers. D/ nogādāt atpakaļ Uzņēmumu reģistrā „Eurocom International Ltd.", „Tomika International N.V.", „Yelverton Investments B.V." un „Yelverton Investment B.V." 2012.gada 15.augusta paziņojumu, kā arī pieņemt lēmumu par izmaiņu reģistrēšanu AS „Ventbunkers" reģistrācijas lietā un pievienot tai 2012.gada 15.augusta valdošā uzņēmuma „Eurocom International Ltd." paziņojumu par izšķirošo ietekmi un šim paziņojumam pievienotos dokumentus, kas tika izsniegti „Eurocom International Ltd." izšķirošas ietekmes pamatošanai, sakarā ar līdzpieteicēju kasācijas sūdzību un tajā ietverto blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.marta spriedumu, tostarp tajā ietverto lēmumu par tiesvedības izbeigšanu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Uzņēmumu reģistra (turpmāk – reģistrs) valsts notāra 2012.gada 8.augusta lēmumu AS „Ventbunkers" (turpmāk – Sabiedrība) kā atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai tika pievienots /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojums, kurā norādīts, ka /pers. F/ ir ieguvis izšķirošo ietekmi Sabiedrībā uz līdzdalības pamata, proti, ka saskaņā ar vienošanos ar citiem Sabiedrības dalībniekiem /pers. F/ viens kontrolē balsstiesību vairākumu Sabiedrībā (turpmāk – /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojums).

Analoga satura paziņojums par /pers. F/ izšķirošo ietekmi Sabiedrībā reģistrā tika iesniegts 2012.gada 7.augustā (turpmāk – /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojums). Vienlaikus 2012.gada 7.augustā reģistrā tika saņemts līdzpieteicēju „Eurocom International Ltd.", „Yelverton Investments B.V.", „Yelverton Investment B.V.", kā arī ārvalstu komersanta „Tomika International N.V." 2012.gada 6.augusta paziņojums, kurā norādīts, ka ārvalstu komersantam „Eurocom International Ltd." ir balsstiesību vairākums Sabiedrībā un līdz ar to ir netieša izšķirošā ietekme Sabiedrībā uz līdzdalības pamata (turpmāk arī – Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojums). Šim paziņojumam pievienoti dokumenti par „Eurocom International Ltd." piederošajām akcijām un personām, kam tiesības pārstāvēt līdzpieteicējus.

Reģistra valsts notārs 2012.gada 10.augustā, izskatot /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojumu un Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojumu, pieņēma lēmumus Nr. 21- 6/114553 un Nr. 21-6/114229 atlikt ar minētajiem paziņojumiem pieteikto izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā, jo iesniegtie paziņojumi satur pretrunīgu informāciju.

2012.gada 15.augustā reģistrā tika iesniegts vēl viens līdzpieteicēju un „Tomika International N.V." paziņojums, kurā analogi kā 2012.gada 6.augusta paziņojumā bija norādīts, ka ārvalstu komersantam „Eurocom International Ltd." uz līdzdalības pamata ir netieša izšķirošā ietekme Sabiedrībā (turpmāk – Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojums). 2012.gada 16.augustā reģistrā tika saņemts Sabiedrības pilnvarotās pārstāves /pers. D/ iesniegums, kurā lūgts neizskatīt un izsniegt Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus. Attiecīgi 2012.gada 16.augustā reģistrs /pers. D/ izsniedza bez izskatīšanas Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus.

[2] 2012.gada 7.septembrī līdzpieteicēji vērsās reģistrā ar apstrīdēšanas iesniegumu par valsts notāra 2012.gada 8.augusta lēmumu, ar kuru Sabiedrības reģistrācijas lietai pievienots /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojums, par reģistra rīcību, izsniedzot trešajām personām (/pers. D/) Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus. Vienlaikus līdzpieteicēji prasīja, lai tiktu pieņemts lēmums pievienot Sabiedrības reģistrācijas lietai abus Eurocom paziņojumus par ārvalstu komersanta „Eurocom International Ltd." izšķirošo ietekmi.

Ar reģistra galvenā valsts notāra 2012.gada 5.novembra lēmumu Nr. 1-5/220 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) nolemts: 1) atcelt valsts notāra 2012.gada 10.augusta lēmumus par /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojuma un Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojuma izskatīšanas atlikšanu 2) pievienot Sabiedrības reģistrācijas lietai /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojumu un Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojumu; 3) atzīt par prettiesisku reģistra faktisko rīcību, izsniedzot bez izskatīšanas Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus /pers. D/.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojumā un Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojumā nav norādīta pretrunīga informācija un ir pamats šos paziņojumus par izšķirošo ietekmi reģistrēt un pievienot Sabiedrības reģistrācijas lietai. Turklāt reģistrs ir pieļāvis kļūdu, izsniedzot Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu /pers. D/, jo iestādei iesniegtu dokumentu (iesniegumu, izmaiņu reģistrēšanas pieteikumu) var atsaukt tikai tā persona, kura šo dokumentu ir iesniegusi. Vienlaikus, tā kā Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojuma saturs ir identisks Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojuma saturam, Sabiedrības reģistrācijas lietai pievienojot Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojumu, jau ir reģistrēts paziņojums par ārvalstu komersanta „Eurocom International Ltd." izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata.

[3] Līdzpieteicēji vērsās ar pieteikumu tiesā, lūdzot atzīt par prettiesisku pārsūdzēto lēmumu daļā, ar kuru Sabiedrības reģistrācijas lietai pievienots /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojums, nav atcelts 2012.gada 8.augusta lēmums pievienot Sabiedrības lietai /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu un nav lemts par /pers. D/ nepamatoti izsniegto dokumentu atgūšanu. Vienlaikus pieteikumā lūgts uzdot reģistram izprasīt no /pers. D/ un nogādāt atpakaļ reģistrā Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus un pieņemt lēmumu par izmaiņu reģistrēšanu Sabiedrības lietā, pievienojot Sabiedrības lietai Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu ar tam pievienotajiem dokumentiem.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 12.novembra spriedumu pieteikums tika apmierināts daļā, uzdodot reģistram pievienot Sabiedrības reģistrācijas lietai Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu (bez tam pievienotajiem dokumentiem). Pārējā daļā pieteikums tika noraidīts.

Līdzpieteicēji iesniedza apelācijas sūdzību par rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums noraidīts.

[5] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.marta spriedumu līdzpieteicēju apelācijas sūdzība atzīta par nepamatotu un pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu daļā, kas attiecas uz /pers. F/ paziņojumu pievienošanu Sabiedrības lietai, noraidīts. Tāpat noraidīts arī pieteicējas pieteikums daļā par pienākuma uzlikšanu reģistram pievienot Sabiedrības reģistrācijas Eurocom paziņojumiem pievienotos dokumentus. Vienlaikus apgabaltiesa izbeigusi tiesvedību daļā par pienākuma uzlikšanu reģistram pieprasīt, lai /pers. D/ nogādā atpakaļ reģistrā Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus.

Apgabaltiesas nolēmums pamatots ar turpmāk izklāstītajiem argumentiem.

[5.1] Nepamatots ir līdzpieteicēju uzskats, ka reģistram, izskatot paziņojumu par izšķirošo ietekmi un izlemjot par tā pievienošanu atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai, būtu jāpārbauda, vai paziņojumā norādītā informācija atbilst faktiskajiem apstākļiem. Ne Koncernu likuma 3.pantā, ne kādā citā normatīvajā aktā nav noteikts, ka vienlaikus ar paziņojumu par izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata būtu iesniedzami dokumenti, kas pamato izšķirošo ietekmi. Gan /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojums, gan /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojums atbilst Koncernu likuma 3.panta septītās daļas noteikumiem, proti, tajā ir norādīts izšķirošās ietekmes pamats, kā arī valdošā uzņēmuma un atkarīgās sabiedrības nosaukums. Ne no likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" (turpmāk – Uzņēmumu reģistra likums) 14.panta pirmās, otrās un trešās daļas, ne citām tiesību normām nav konstatējams, ka reģistram piešķirtas tiesības padziļināti veikt komersanta dokumentos atspoguļoto faktu pārbaudi. Reģistrs pārbauda dokumenta formālo atbilstību likumā noteiktajām prasībām, bet nevērtē faktiskos apstākļus.

Nepamatots ir līdzpieteicēju uzskats, ka pārbaude, vai paziņojumu iesniegušajai personai patiešām ir izšķirošā ietekme, būtu pārbaude par iesniegtā paziņojuma juridisko spēku. Paziņojuma juridiskais spēks nav atkarīgs no tā, vai paziņojumu iesniegušajai personai tiešām faktiski ir izšķirošā ietekme.

[5.2] Nepamatots ir līdzpieteicēju uzskats, ka reģistram vajadzēja atteikt pievienot Sabiedrības reģistrācijas lietai /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu un 7.augusta paziņojumu tāpēc, ka reģistra rīcībā bija Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojums, līdz ar to reģistram bija zināms, ka šajos paziņojumos ir norādīta pretrunīga informācija. Ja reģistrs būtu atteicies reģistrēt paziņojumus šā iemesla dēļ, tas nozīmētu, ka reģistrs būtu uzsācis faktisko apstākļu pārbaudi, kas, kā jau minēts, nav tā kompetencē. Tādējādi reģistrs ir rīkojies tiesiski, atceļot 2012.gada 10.augusta lēmumus par paziņojumu izskatīšanas atlikšanu un pievienojot Sabiedrības reģistrācijas lietai gan /pers. F/, gan Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojumu par izšķirošo ietekmi.

[5.3] No lietas materiāliem konstatējams, ka /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu kopijas veidā reģistram, iespējams, ir iesniedzis Sabiedrības valdes priekšsēdētājs Dz. Kašs, jo viņš ir apliecinājis kopijas pareizību. Tādējādi var secināt, ka šo paziņojumu reģistram ir iesniegusi Sabiedrība, nevis pats /pers. F/ jeb valdošais uzņēmums. Tomēr minētais fakts neliecina par to, ka /pers. F/ kā valdošajam uzņēmumam nebūtu bijusi vēlme izmantot Koncernu likuma 3.panta septītajā daļā noteiktās tiesības paziņot reģistram par savu izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata un ka Sabiedrība šādu paziņojumu reģistram būtu iesniegusi patvaļīgi, bez saskaņošanas ar valdošo uzņēmumu. No /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojuma izriet, ka tas ir adresēts gan Sabiedrībai, gan arī reģistram. Paziņojumu ir parakstījis pats /pers. F/. Tas nozīmē, ka /pers. F/ pats ir sastādījis šo paziņojumu, kā arī ir vēlējies, lai tas tiktu iesniegts reģistram. Faktam, kas fiziski ir iesniedzis paziņojumu reģistrā, nav nozīmes. Tam, ka par Dz. Kaša tiesībām pārstāvēt Sabiedrību visa 2012.gada laikā pastāvēja strīds, nav nozīmes, jo tiesas spriedumi, kas varētu ietekmēt secinājumus par Dz. Kaša tiesībām pārstāvēt Sabiedrību, stājušies spēkā tikai 2013.gadā. Pirms tiesas sprieduma spēkā stāšanās nevienam nav tiesību pieņemt, ka valdei nav attiecīgo pilnvaru.

Līdz ar to minētie apstākļi nebija šķērslis reģistram pievienot Sabiedrības lietai /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu.

[5.4] Nepamatots ir līdzpieteicēju uzskats, ka reģistram, pievienojot Sabiedrības reģistrācijas lietai Eurocom paziņojumu par izšķirošo ietekmi, vienlaikus Sabiedrības reģistrācijas lietai būtu jāpievieno arī paziņojumam pievienotos dokumentus. Tiesību normas neparedz, ka reģistrācijas lietai būtu jāpievieno dokumenti, kas pamato paziņojumā norādīto informāciju.

[5.5] Līdzpieteicēji ir lūguši tiesu uzdot reģistram pieprasīt no /pers. D/ Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus un nogādāt tos atpakaļ reģistram.

Fakts, ka Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojums un tam pievienotie dokumenti atrodas citas personas rīcībā, ir reģistra prettiesiskās faktiskās rīcības sekas. Savukārt dokumentu atgriešana būtu prettiesiskās faktiskās rīcības seku novēršanas jautājums, ko reģistram vajadzēja apsvērt, atzīstot konkrēto faktisko rīcību par prettiesisku. Tādējādi jautājums par prettiesiskas faktiskās rīcības seku novēršanu ir nesaraujami saistīts ar prasījumu par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, t.i., tas nav patstāvīgs prasījums, un to nevar pārsūdzēt tiesā atsevišķi no prasījuma par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku. Līdzpieteicēji nav pārsūdzējuši reģistra galvenā valsts notāra lēmumu daļā, ar kuru konkrētā faktiskā rīcība atzīta par prettiesisku. Līdz ar to, tā kā prettiesiskas faktiskās rīcības seku novēršana nav prasījums, kādu pieļauj Administratīvā procesa likuma 184.panta normas, tiesvedība lietā par pienākuma uzlikšanu reģistram atprasīt no /pers. D/ viņai nepamatoti izsniegtos dokumentus, ir izbeidzama saskaņā ar minētā likuma 282.panta 1.punktu. Vienlaikus norādāms, ka viens no veidiem, kā mazināt vai atlīdzināt prettiesiskas faktiskās rīcības sekas, ja nav iespējams atjaunot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, ir atlīdzinājums.

[6] Līdzpieteicēji par minēto apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Uzņēmumu reģistra likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu, Dokumentu juridiskā spēka likuma 3.pantu un Koncernu likuma 3.panta septīto daļu. No šīm tiesību normām izriet, ka paziņojumu par izšķirošo ietekmi ir tiesības iesniegt valdošajam uzņēmumam, bet reģistram ir pienākums pārliecināties par to, vai iesniegtajiem dokumentiem ir juridiskais spēks un vai ir ievēroti tiesībspējas un rīcībspējas noteikumi. Ja apgabaltiesa minētās tiesību normas būtu piemērojusi pareizi, tā būtu atzinusi, ka reģistram nebija pamata pievienot Sabiedrības lietai /pers. F/ paziņojumus, jo tie neatbilda ne tiesībspējas, ne rīcībspējas, ne dokumentu noformēšanas prasībām, turklāt veido pretrunīgu ziņu esību Sabiedrības reģistrācijas lietā.

[6.2] Nepamatots ir apgabaltiesas uzskats, ka, iesniedzot paziņojumu par izšķirošo ietekmi, tam nav jāpievieno dokumenti, kas apliecina izšķirošās ietekmes esību. Šāda nostāja novestu pie tā, ka ikviena persona jebkurā brīdī par jebkuru uzņēmumu bez pamata varētu iesniegt paziņojumu un apgalvot, ka tai ir izšķirošā ietekme. Tas būtu pretēji Koncernu likuma mērķim aizsargāt mazākuma akcionārus un kreditorus un padarītu paziņojuma par izšķirošo

ietekmi iesniegšanu bezjēdzīgu. Dokumentu pieprasīšana, kas pamato valdoša uzņēmuma statusu, nav uzskatāma par faktisko apstākļu pārbaudi, bet gan par dokumenta iesniedzēja tiesībspējas un rīcībspējas pārbaudi. Šādu dokumentu pieprasīšana, atbilstoši Augstākās tiesas 2013.gada 22.marta spriedumā lietā Nr. SKA-198/2013 paustajām atziņām, ir reģistra kompetencē.

[6.3] /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojuma kopiju reģistram iesniedzis Dz. Kašs, tomēr nav dokumentu, kas apliecina, ka Dz. Kašs bija pilnvarots attiecīgos dokumentus iesniegt. Kā jau minēts, tikai valdošajam uzņēmumam (personai, kurai ir izšķirošā ietekme) ir tiesības iesniegt paziņojumu par izšķirošo ietekmi. Apgabaltiesai bija jāņem vērā Augstākās tiesas 2013.gada 22.marta spriedumā lietā Nr. SKA-198/2013 norādītais un jāatzīst, ka reģistram bija jāpārbauda, vai /pers. F/ ir izsniedzis Dz. Kašam attiecīgu pilnvaru.

[6.4] Apgabaltiesa, atzīstot, ka reģistram nav pamata Sabiedrības reģistrācijai lietai vienlaikus ar Eurocom paziņojumiem pievienot arī paziņojumiem pievienotos dokumentus, kas apliecina izšķirošās ietekmes esību, ir lēmusi pretēji Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" 152.punktam. Paziņojumam pievienotie dokumenti kā pamatdokumenta (paziņojuma) pielikumi ir neatņemama pamatdokumenta sastāvdaļa.

[6.5] Apgabaltiesa, izlemjot jautājumu par tiesvedības izbeigšanu lietā ar spriedumu, ir pieļāvusi būtisku procesuālu pārkāpumu, jo šāds jautājums ir izlemjams ar lēmumu. Šāds apgabaltiesas pieļauts pārkāpums liedz līdzpieteicējiem tiesības iesniegt blakus sūdzību par to, ka lietā tiek izbeigta tiesvedība, j o spriedums ir pārsūdzams tikai kasācijas sūdzībā. Tā kā blakus sūdzībā ir pieļaujams norādīt izvērstākus iebildumus, nekā kasācijas sūdzībā, apgabaltiesas pieļautā kļūda ir novedusi pie tā, ka līdzpieteicējiem ir liegta pienācīga iespēja pārsūdzēt tiesas lēmumu izbeigt tiesvedību. Turklāt apgabaltiesa nenoskaidroja līdzpieteicēju viedokli par tiesvedības izbeigšanu lietā, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 283.panta noteikumus un liedzot līdzpieteicējiem iespēju tikt uzklausītiem.

Motīvu daļa

I

[7] Atbilstoši Koncernu likuma regulējumam uzņēmums (ar to saprotot gan komercsabiedrību, gan fizisku personu) var iegūt izšķirošo ietekmi akciju sabiedrībā gan uz koncernu līguma pamata, gan uz līdzdalības pamata (1.panta 8.punkts un 3.panta pirmā daļa).

Saskaņā ar šā likuma 3.panta trešo daļu uzņēmumam ir izšķirošā ietekme sabiedrībā uz līdzdalības pamata, ja pastāv vismaz viens no šādiem apstākļiem: 1) uzņēmumam sabiedrībā ir balsstiesību vairākums; 2) uzņēmumam kā sabiedrības dalībniekam ir tiesības iecelt vai atcelt sabiedrības izpildinstitūcijas vai pārraudzības institūcijas locekļu vairākumu; 3) uzņēmums ir sabiedrības dalībnieks un, izmantojot vienīgi savas dalībnieka tiesības, pārskata gada laikā ir iecēlis sabiedrības izpildinstitūcijas vai pārraudzības institūcijas locekļu vairākumu; 4) uzņēmums ir sabiedrības dalībnieks un, pamatojoties uz vienošanos ar citiem dalībniekiem, viens pats kontrolē balsstiesību vairākumu sabiedrībā.

Šā paša panta septītā daļa noteic, ka valdošajam uzņēmumam (uzņēmumam, kuram ir izšķirošā ietekme) ir tiesības rakstveidā paziņot reģistram par savu izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata, paziņojumā norādot izšķirošās ietekmes pamatu saskaņā ar šā panta trešās daļas noteikumiem, kā arī valdošā uzņēmuma un atkarīgās sabiedrības nosaukumu. Šo paziņojumu pievieno atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai un, ja valdošais uzņēmums ir reģistrēts reģistrā, arī valdošā uzņēmuma reģistrācijas lietai.

Vienlaikus šā panta astotā daļa paredz, ka tajos gadījumos, kad valdošais uzņēmums izšķirošo ietekmi ir ieguvis, noslēdzot vienošanos ar citiem sabiedrības dalībniekiem par vienpersonisku balsstiesību vairākuma kontroli (šā panta trešās daļas 4.punkts), tam paziņojums par izšķirošo ietekmi un tās izbeigšanos reģistram jāiesniedz obligāti.

[8] Izskatāmajā lietā reģistrs Sabiedrības reģistrācijas lietai pievienojis /pers. F/ paziņojumus, kuros norādīts, ka /pers. F/ atbilstoši Koncernu likuma 3.panta trešās daļas 4.punktam ir izveidojusies izšķirošā ietekme Sabiedrībā.

Līdzpieteicēji uzskata, ka reģistrs šos /pers. F/ paziņojumus Sabiedrības reģistrācijas lietā reģistrējis nepamatoti, jo tiem nebija pievienoti dokumenti, kas apliecina, ka /pers. F/ tiešām ir izšķirošā ietekme Sabiedrībā. Līdzpieteicēju ieskatā, reģistram, saņemot personas iesniegtu paziņojumu par izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata, ir pienākums pārliecināties, vai paziņojumā norādītā informācija par to, ka konkrētai personai ir izveidojusies izšķirošā ietekme, ir apliecināta ar dokumentiem. Attiecīgi gadījumā, ja reģistrā tiek saņemts paziņojums par to, ka konkrētai personai ir izveidojusies izšķirošā ietekme Koncernu likuma 3.panta trešās daļas 4.punktā paredzētajā gadījumā, reģistram būtu jāpārbauda, vai paziņojumam par izšķirošo ietekmi ir pievienoti dokumenti, kas apliecina, ka paziņojuma iesniedzējs ir konkrētās sabiedrības dalībnieks, kurš ir vienojies ar citiem sabiedrības dalībniekiem par vienpersonisku balsstiesību vairākuma kontroli.

Turklāt līdzpieteicēji uzskata, ka šādā paziņojumā norādītās informācijas pārbaude nav uzskatāma par faktisko apstākļu pārbaudi, bet gan par paziņojuma iesniedzēja tiesībspējas un rīcībspējas pārbaudi.

Augstākā tiesa turpmāk izklāstīto apsvērumu dēļ līdzpieteicējiem nepiekrīt.

[9] Atbilstoši Uzņēmumu reģistra likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktam reģistra valsts notārs, izskatot iesniegtos dokumentus, pārbauda, vai dokumentam, kuru reģistrē (pievieno lietai) vai uz kura pamata izdara ierakstu komercreģistrā, ir juridisks spēks. Savukārt Dokumentu juridiskā spēka likuma 3.panta pirmā daļa paredz: lai dokuments vai tā atvasinājums iegūtu juridisku spēku, fiziskā persona, izstrādājot un noformējot attiecīgo dokumentu, ievēro tiesībspējas un rīcībspējas noteikumus.

Tādējādi pamatota ir līdzpieteicēju norāde, ka, iesniedzot paziņojumu par izšķirošo ietekmi reģistram, ir jābūt ievērotiem tiesībspējas un rīcībspējas noteikumiem. Tomēr, pretēji līdzpieteicēju uzskatam, tas, vai paziņojuma iesniedzējs tiešām ir ieguvis izšķirošo ietekmi (piemēram, tiešām ir atkarīgās sabiedrības dalībnieks, kas ir noslēdzis vienošanos ar citiem sabiedrības dalībniekiem par balsstiesību vairākuma kontrolēšanu), nav jautājums par šīs personas tiesībspēju vai rīcībspēju.

Tiesībspēja ir spēja būt apveltītam ar tiesībām un pienākumiem. Savukārt rīcībspēja ir spēja tiesības un pienākumus īstenot.

Atbilstoši Civillikuma 1406.–1408.panta noteikumiem tiesībspēja iesaistīties tiesiskos darījumos (tātad arī darījumos, kas saistīti ar sabiedrības kapitāldaļu iegūšanu vai vienošanos starp sabiedrības dalībniekiem) piemīt visām fiziskajām personām. Savukārt par rīcībspējīgu ir uzskatāma ikvienai pilngadīga fiziskā persona, ja vien ar tiesas nolēmumu šai personai rīcībspēja nav ierobežota. Tāpat arī administratīvi procesuālā tiesībspēja (spēja būt apveltītam ar procesuālajām tiesībām un pienākumiem, tostarp tiesībām vērsties iestādē ar iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu) piemīt ikvienai fiziskai personai, un administratīvi procesuālā rīcībspēja (spēja procesuālās tiesības un pienākumus īstenot) piemīt ikvienai pilngadīgai fiziskajai personai tiktāl, ciktāl tās rīcībspēju nav ierobežojusi tiesa (Administratīvā procesa likuma 19.–21.pants).

Tādējādi par tiesībspējīgu un rīcībspējīgu atzīstama persona, kura vispārīgi ir spējīga būt apveltīta ar tiesībām un pienākumiem un spējīga tiesības un pienākumus īstenot. Savukārt tas, vai personai tiešām pēc būtības konkrētos apstākļos ir konkrētas tiesības, nav tiesībspējas vai rīcībspējas jautājums.

No minētā izriet, ka tajos gadījumos, kad fiziska persona ir iesniegusi reģistram paziņojumu par izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata un iestādē attiecīgi tiek uzsākts administratīvais process par izšķirošās ietekmes reģistrēšanu – iesniegtā paziņojuma pievienošanu atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai, reģistram, pārliecinoties par šīs personas tiesībspēju un rīcībspēju, jāpārliecinās vien par to, vai šāda fiziska persona eksistē, vai tā ir pilngadīga un vai tiesa šai personai nav ierobežojusi rīcībspēju. Pretējais neizriet arī no līdzpieteicēju norādītā Augstākās tiesas 2013.gada 22.marta sprieduma lietā Nr. SKA-198/2013, kurā tika atzīts, ka reģistram ir tiesības pieprasīt dokumentus, kas apliecina personas tiesībspēju un rīcībspēju (šajā lietā Augstākā tiesa atzina, ka reģistram ir tiesības pieprasīt dokumentus, kas apliecina, ka ārvalstī reģistrēts komersants vispār eksistē (ir reģistrēts attiecīgās ārvalsts komercreģistrā) un tā pārstāvei ir pārstāvības tiesības).

[10] Pienākums reģistram pārliecināties par to, vai paziņojumu par izšķirošo ietekmi iesniegušajai personai tiešām ir izšķirošā ietekme, neizriet arī no citām tiesību normām.

Proti, atbilstoši Uzņēmumu reģistra likuma 2.[5]pantam reģistra valsts notārs veic izšķirošās ietekmes reģistrāciju saskaņā ar Koncernu likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Vienlaikus šā likuma 7.pantā (*redakcijā, kāda bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā*), kas noteic reģistrācijai iesniedzamos dokumentus, norādīts, ka reģistrējot izšķirošo ietekmi, ievēro Koncernu likuma un šā likuma noteikumus.

To, kādi dokumenti iesniedzami izšķirošās ietekmes reģistrēšanai, regulē Koncernu likuma 3.panta septītā daļa, kas paredz, ka, paziņojot reģistram par izšķirošo ietekmi uz līdzdalības pamata, paziņojumā norāda izšķirošās ietekmes pamatu saskaņā ar šā panta trešās daļas noteikumiem, kā arī valdošā uzņēmuma un atkarīgās sabiedrības nosaukumu, un šo paziņojumu reģistrs pievieno atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai. Tādējādi no Koncernu likuma regulējuma skaidri izriet, ka vienīgais dokuments, kas iesniedzams izšķirošās ietekmes reģistrācijai, ir paziņojums par izšķirošo ietekmi.

Ne Koncernu likums, ne Uzņēmumu reģistra likums nenoteic, ka paziņojumam par izšķirošo ietekmi būtu pievienojami vēl kādi dokumenti, piemēram, dokumenti, kas ļauj pārliecināties par paziņojumā norādītās informācijas patiesumu. Savukārt Uzņēmumu reģistra likuma 14.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka, izskatot iesniegtos dokumentus, reģistra valsts notārs pārbauda, vai iesniegti visi likumos paredzētie dokumenti, kurus reģistrē (pievieno lietai) vai uz kuru pamata izdara ierakstu komercreģistrā.

No minētā secināms, ka attiecībā uz izšķirošās ietekmes reģistrāciju vienīgais dokuments, kas reģistram jāizskata, ir paziņojums par izšķirošo ietekmi. Tieši paziņojums līdz ar to ir dokuments, kuru reģistrē (pievieno atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai) un par kuru reģistram atbilstoši Uzņēmumu reģistra likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktam jāpārbauda, vai tam ir juridisks spēks, kā arī vai ziņu un noteikumu apjoms un saturs atbilst normatīvajiem aktiem un citiem reģistrācijas lietā esošajiem dokumentiem.

Pretēji līdzpieteicēju uzskatam, tas, ka reģistram jāpārliecinās par to, vai paziņojumā par izšķirošo ietekmi ietvertais ziņu apjoms un saturs atbilst normatīvajiem aktiem, nenozīmē, ka līdz ar to reģistram būtu jāpārbauda, vai paziņojumā norādītā informācija par to, ka konkrētai personai ir izveidojusies izšķirošā ietekme, ir pareiza (atbilst faktiskajiem apstākļiem) un vai līdz ar to šī persona pamatoti uzskata sevi par valdošo uzņēmumu Koncernu likuma izpratnē. Šādas pārbaudes veikšana, kā to pamatoti norādījusi apgabaltiesa, būtu faktisko apstākļu pārbaudīšana, bet likumdevējs Uzņēmumu reģistra likuma 14.panta otrajā daļā ir tieši noteicis, ka faktisko apstākļu pārbaude nav reģistra kompetencē. Minētais vairākkārt atzīts arī Augstākās tiesas judikatūrā (piemēram, *Augstākās tiesas 2017.gada 30.maija sprieduma lietā Nr. SKA-67/2017 (A420459812) 29.punkts un 2010.gada 18.marta sprieduma lietā Nr. SKA-69/2010 (A42477506) 11.punkts*).

Līdzpieteicēji kasācijas sūdzībā norādījuši, ka dokumentu, kas apliecinātu izšķirošās ietekmes esību, pārbaude nebūtu uzskatāma par faktisko apstākļu pārbaudi, jo pretējā gadījumā par faktisko apstākļu pārbaudi būtu jāatzīst arī akcionāru sapulču protokolu izrakstu pārbaude, ko reģistrs veic saistībā ar izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā attiecībā sabiedrības amatpersonu sastāvu. Šāds salīdzinājums ir nekorekts, jo attiecībā uz ieraksta izdarīšanu komercreģistrā par akciju sabiedrības amatpersonu sastāvu likums tiešā tekstā noteic, ka pieteikumam par ieraksta izdarīšanu reģistrā jāpievieno akcionāru sapulces lēmums (piemēram, Komerclikuma 296.panta desmitā daļa, 10.panta otrās daļas 2.punkts). Savukārt attiecībā uz izšķirošās ietekmes reģistrāciju, kā jau minēts, ne Koncernu likums, ne arī kāds cits likums nenoteic, ka paziņojumam par izšķirošo ietekmi būtu pievienojami vēl kādi dokumenti, kas reģistram attiecīgi būtu jāpārbauda. Turklāt arī gadījumos, kad reģistram jābūt iesniegtam akcionāru sapulces protokola izrakstam, reģistrs pārbauda tikai to, vai attiecīgais izraksts atbilst formālajām prasībām, nevis vai tajā norādītās ziņas ir patiesas (faktiskajiem apstākļiem atbilstošas).

[11] Augstākā tiesa piekrīt līdzpieteicējiem, ka tādējādi paziņojuma par izšķirošo ietekmi pievienošana atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai faktiski sniedz informāciju nevis par to, kurai personai pēc būtības ir izšķiroša ietekme sabiedrībā, bet gan tikai par to, kura persona ir iesniegusi paziņojumu, apgalvojot, ka tai ir izšķiroša ietekme sabiedrībā. Jāpiekrīt pieteicējai, ka tādējādi ir diskutējams, vai šāda paziņojuma iesniegšana un pievienošana atkarīgās sabiedrības lietai sasniedz mērķi informēt mazākuma akcionārus, kreditorus vai potenciālos akciju ieguvējus par to, kurai personai faktiski ir izšķiroša ietekme. Tomēr tas, vai likumdevēja izvēlētais līdzeklis ir pietiekami efektīvs, nav tiesas kompetences jautājums. Kā jau minēts, Augstākās tiesas ieskatā, no tiesiskā regulējuma skaidri izriet, ka likumdevējs nav vēlējies noteikt, ka reģistram, reģistrējot paziņojumu par izšķirošo ietekmi, būtu jāpārbauda dokumenti, kas apliecina paziņojumā norādītās informācijas patiesumu.

Līdz ar to, ja līdzpieteicēji uzskata, ka /pers. F/ reģistram ir iesniedzis nepatiesus paziņojumus par izšķirošo ietekmi, tādējādi radot tiesību aizskārumu, līdzpieteicējiem savas tiesības ir iespējams aizsargāt, vēršoties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar civilprasību.

[12] Ievērojot iepriekš minētās atziņas, Augstākā tiesa par nepamatotu atzīst arī līdzpieteicēju uzskatu, ka reģistram, reģistrējot (pievienojot atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai) paziņojumu par izšķirošo ietekmi, būtu vienlaikus atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai jāpievieno arī dokumenti, kas pamato izšķirošās ietekmes esību. Kā jau minēts, likums neparedz šādu dokumentu iesniegšanu reģistram, savukārt Komerclikuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka komercreģistrā ieraksta tikai likumā noteiktās ziņas un glabā tikai likumā noteiktos dokumentus par komersantu un komercdarbību. Līdz ar to nav arī pamata šādu likumā neparedzētu dokumentu pievienošanai reģistrācijas lietai.

Minētais, pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam, nav arī pretrunā Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr. 916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" 152.punktam. Šī tiesību norma noteic, ka gadījumā, ja dokumenta autors dokumenta tekstam pievieno papildinformāciju, kura veidota kā paskaidrojošs vai ilustrējošs dokuments un lietojama tikai kopā ar pamatdokumentu, dokumentā noformē teksta pielikuma norādi. Tādējādi šī norma noteic, kuros gadījumos ir noformējama teksta pielikumu norāde, nevis to, kādi dokumenti atkarīgās sabiedrības reģistrācijas lietai pievienojami izšķirošās ietekmes reģistrācijas gadījumā.

[13] Kasācijas sūdzībā līdzpieteicēji izvirzījuši arī iebildumu, ka reģistrs, nolemjot pievienot Sabiedrības reģistrācijas lietai /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu, nav pievērsis uzmanību tam, ka konkrēto paziņojumu reģistram iesniedzis Dz. Kašs, nevis pats /pers. F/, turklāt reģistram tika iesniegts nevis paziņojuma oriģināls, bet gan Dz. Kaša apliecināta kopija. Līdzpieteicēju ieskatā, pārliecinoties par dokumenta juridisko spēku, reģistram citstarp bija jāpārbauda, vai /pers. F/ ir izsniedzis Dz. Kašam pilnvaru iesniegt reģistram paziņojumu par /pers. F/ izšķirošo ietekmi. Līdzpieteicēji norādījuši, ka apgabaltiesa, nesaskatot minētajā reģistra rīcībā pārkāpumu, nepareizi ir piemērojusi Uzņēmumu reģistra likuma 14.panta pirmās daļas

3.punktu, kas paredz pienākumu reģistram pārliecināties par iesniegtā dokumenta juridisko spēku.

Apgabaltiesa, izvērtējot konkrēto līdzpieteicēju iebildumu, atzinusi, ka reģistram konkrētajā gadījumā bija pamats secināt, ka Dz. Kašs, iesniedzot reģistram 2012.gada /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu, rīkojies atbilstoši /pers. F/ gribai, jo no reģistram iesniegtās /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojuma kopijas redzams, ka attiecīgais paziņojums bija adresēts gan Sabiedrībai, gan reģistram.

[14] Augstākā tiesa piekrīt līdzpieteicējiem, ka vispārīgi situācijā, kad reģistram tiek iesniegts nevis paziņojuma par izšķirošo ietekmi oriģināls, bet gan kopija, kuru turklāt apliecinājis un iesniedzis nevis paziņojuma autors, bet gan cita persona, reģistram būtu jāpārbauda šīs citas personas tiesības (pilnvarojums) valdošā uzņēmuma vārdā šādu paziņojumu reģistram iesniegt, lai tādējādi pārliecinātos par to, ka paziņojumā norādītais valdošais uzņēmums tiešām ir vēlējies šādu paziņojumu iesniegt. Īpaša nozīme minētajam ir gadījumos, kad Koncernu likums valdošajam uzņēmumam piešķir tiesības izvēlēties, iesniegt paziņojumu par izšķirošo ietekmi vai ne.

Tomēr izskatāmajā lietā konstatētie apstākļi ļauj secināt, ka reģistram bija pamats uzskatīt, ka /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojums iesniegts atbilstoši /pers. F/ gribai. Proti, kā jau minēts, Koncernu likuma 3.panta astotā daļa noteic, gadījumos, kad valdošais uzņēmums izšķirošo ietekmi ir ieguvis šā panta trešās daļas 4.punktā paredzētajā gadījumā (noslēdzot vienošanos ar citiem sabiedrības dalībniekiem par vienpersonisku balsstiesību vairākuma kontroli), tam paziņojums par izšķirošo ietekmi un tās izbeigšanos reģistram jāiesniedz obligāti (tas ir valdošā uzņēmuma pienākums), turklāt vienlaikus paziņojums iesniedzams arī pašai atkarīgajai sabiedrībai.

Izskatāmajā gadījumā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojums adresēts vienlaikus gan Sabiedrībai (kuras valdes priekšsēdētājs tobrīd bija Dz. Kašs), gan reģistram, un tātad /pers. F/, parakstot šo paziņojumu, ir paudis gribu iesniegt to gan Sabiedrībai, gan reģistram, tādā veidā izpildot Koncernu likuma 3.panta astotajā daļā noteikto pienākumu. Turklāt apgabaltiesa konstatējusi, ka tas, ka reģistram iesniegto paziņojuma kopiju apliecinājis tieši Dz. Kašs kā Sabiedrības valdes priekšsēdētājs, liecina par to, ka tātad šis paziņojums ticis iesniegts Sabiedrībai, savukārt Dz. Kašs apliecināto kopiju pārsūtījis arī reģistram. Atbilstoši Dokumentu juridiskā spēka likuma 2.panta pirmajai daļai dokumenta atvasinājumam – kopijai – ir juridisks spēks, ja tā apliecināta likumā noteiktā kārtībā. Savukārt šā likuma 6.panta piektās daļas 2.punkts noteic, ka organizācija (tātad arī komercsabiedrība) var apliecināt tādu dokumentu atvasinājuma pareizību, kurus tā saņēmusi no citām organizācijām un fiziskajām personām, ja normatīvajos aktos nav noteikts, ka nepieciešama dokumenta autora piekrišana.

Vienlaikus, kā redzams no lietas materiāliem, /pers. F/ 2012.gada 7.augusta paziņojumā par izšķirošo ietekmi (kuru reģistram iesniegusi /pers. F/ pilnvarotā pārstāve) ir tiešā tekstā apliecināts, ka /pers. F/ izšķirošā ietekme Sabiedrībā nav mainījusies (ir turpinājusies) kopš /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojuma iesniegšanas (*lietas 1.sējuma 117.lapa*). Tādējādi 2012.gada 7.augusta paziņojumā /pers. F/ (ar pilnvarotās pārstāves starpniecību) ir atzinis 2012.gada 30.jūlija paziņojumu. Savukārt 2012.gada 8.augustā, kad reģistrs lēma par /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojuma pievienošanu Sabiedrības reģistrācijas lietai, reģistra rīcībā jau bija /pers. F/ apliecinājums (2012.gada 7.augusta paziņojuma veidolā), ka 2012.gada 30.jūlija paziņojums par izšķirošo ietekmi atbilst viņa gribai.

Līdz ar to, Augstākās tiesas ieskatā, pareizs apgabaltiesas izdarītais secinājums, ka tas, ka reģistram netika iesniegti Dz. Kaša pilnvarojumu apliecinoši dokumenti, konkrētajā gadījumā nebija šķērslis reģistram pievienot Sabiedrības lietai /pers. F/ 2012.gada 30.jūlija paziņojumu.

[15] Augstākā tiesa par pamatotu atzīst arī apgabaltiesas secinājumu, ka reģistram nebija pamata atteikt /pers. F/ paziņojumu reģistrāciju uz tā pamata, ka /pers. F/ paziņojumos norādītā informācija būtu pretrunā Eurocom 2012.gada 6.augusta paziņojumam. Koncernu likums paredz, ka atkarīgā sabiedrība vienlaikus var atrasties vairāku valdošo uzņēmumu izšķirošajā ietekmē (2.panta trešā daļa). Savukārt tas, vai konkrētos apstākļos paziņojumos par izšķirošo ietekmi ietvertā informācija tiešām pēc būtības ir pretrunīga, neizbēgami novestu pie faktisko apstākļu izvērtēšanas, kas nav reģistra kompetence.

[16] Ievērojot minēto, Augstākā tiesa atzīst, ka līdzpieteicēju kasācijas sūdzība par apgabaltiesas spriedumu, ciktāl apgabaltiesa nospriedusi pieteikumu noraidīt, ir nepamatota, un līdz ar to pārsūdzētā apgabaltiesas sprieduma atcelšanai nav pamata.

II

[17] Apgabaltiesa spriedumā ietvērusi arī lēmumu izbeigt tiesvedību lietā daļā par līdzpieteicēju prasījumu uzdot reģistram pieprasīt, lai /pers. D/ atgādā atpakaļ uz reģistru Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus, kurus reģistrs viņai bija nepamatoti izsniedzis.

Līdzpieteicēju kasācijas sūdzībā ietverta arī blakus sūdzība par minēto lēmumu.

[18] Līdzpieteicēji saistībā ar tiesvedības izbeigšanu lietā izvirzījuši divus iebildumus. Pirmkārt, līdzpieteicēji iebilst, ka apgabaltiesa lēmumu izbeigt tiesvedību ietvērusi spriedumā (nav noformējusi kā atsevišķu lēmumu). Pieteicēji uzskata, ka tādējādi apgabaltiesa tiem atņēmusi iespējas tiesvedības izbeigšanu pilnvērtīgi pārsūdzēt. Otrkārt, pieteicēji iebilst, ka apgabaltiesa pirms tiesvedības izbeigšanas nav noskaidrojusi līdzpieteicēju viedokli šajā jautājumā.

[19] Atbilstot uz līdzpieteicēju pirmo iebildumu, Augstākā tiesa norāda, ka tas ir nepamatots.

Ja tiesa, izskatot lietu, secina, ka tā pēc būtības izskatāma tikai daļā, bet daļā tiesvedība izbeidza, tiesai nav šķēršļu vienā dokumentā apvienot gan spriedumu, ar kuru lieta tiek izspriesta pēc būtības, gan lēmumu, ar kuru tiek izbeigta tiesvedība. Administratīvā procesa likuma 283.panta pirmajā daļā noteiktā prasība, ka par tiesvedības izbeigšanu tiesa pieņem motivētu lēmumu atsevišķa procesuāla dokumenta veidā, nav interpretējama tādējādi, ka šāds lēmums nedrīkstētu tikt ietverts spriedumā. Tas, ka lēmumam jābūt noformētam atsevišķa procesuālā dokumenta veidā, nozīmē vien to, ka šādu lēmumu nevar noformēt kā rezolūciju vai kā ierakstu tiesas sēdes protokolā (Administratīvā procesa likuma 285.panta otrā daļa). Spriedums tiek noformēts kā atsevišķs procesuāls dokuments, līdz ar to šādā dokumentā ir pieļaujams ietvert arī lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā. Pretēja tiesību normu interpretācija būtu pretrunā procesuālās ekonomijas principam. Turklāt, pretēji līdzpieteicēju apgalvojumam, tas, ka lēmums par tiesvedības izbeigšanu tiek ietverts spriedumā, nekādā veidā neierobežo procesa dalībniekus šādu lēmumu pārsūdzēt. Uzskats, ka šādā gadījumā blakus sūdzības iesniegšana nebūtu pieļaujama vai būtu ierobežotāka, kā tajos gadījumos, kad lēmums pieņemts atsevišķi no tiesas sprieduma, būtu acīmredzami netaisnīgs un nesaprātīgs, un līdz šim nav identificēts tāds gadījums, kad kādai personai būtu liegtas tiesības pārsūdzēt tiesas lēmumu izbeigt tiesvedību lietā tikai tādēļ, ka lēmums ietverts spriedumā.

Arī izskatāmajā gadījumā Augstākā tiesa pēc kasācijas sūdzības saņemšanas jau 2016.gada 8.janvāra lēmumā līdzpieteicējiem norādīja, ka, tā kā apgabaltiesa lēmumu par tiesvedības izbeigšanu ietvērusi spriedumā, savukārt līdzpieteicēji kasācijas sūdzībā izteikuši iebildumus arī par tiesvedības izbeigšanu, tiek uzskatīts, ka līdzpieteicēju kasācijas sūdzība ietver arī blakus sūdzību. Tāpat arī 2017.gada 25.augusta Augstākās tiesas rīcības sēdes lēmumā līdzpieteicējiem tika norādīts, ka vienlaikus ar kasācijas sūdzību tiks izskatīta arī līdzpieteicēju blakus sūdzība. Tādējādi līdzpieteicējiem tika darīts

zināms, ka tiem netiek liegtas iespējas pārsūdzēt apgabaltiesas spriedumā ietverto lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā un to blakus sūdzība tiks izskatīta.

[20] No lietas materiāliem konstatējams, ka apgabaltiesa, pirms jautājuma par tiesvedības izbeigšanu izlemšanas, tiešām nav devusi iespēju procesa dalībniekiem izteikt viedokli par tiesvedības izbeigšanu lietā, kā to prasa Administratīvā procesa likuma 283.panta pirmā daļa. Tādējādi apgabaltiesa ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu. Vienlaikus Augstākā tiesa uzskata, ka šis pārkāpums ir tāds, kuru ir iespējams labot augstākas instances tiesai blakus sūdzības izskatīšanas ietvaros. Proti, tā kā līdzpieteicējiem Augstākā tiesa jau 2016.gada 8.janvāra lēmumā norādīja, ka tiem netiek liegtas tiesības pārsūdzēt apgabaltiesas spriedumā ietverto lēmumu par tiesvedības izbeigšanu, līdzpieteicējiem nebija nekādu šķēršļu Augstākajai tiesai izteikt visus savus apsvērumus par to, kāpēc tiesvedība izbeigta nepamatoti un kāpēc prasījums par pienākuma uzlikšanu reģistram atprasīt no /pers. D/ Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus tomēr ir pieļaujams izskatīšanai pēc būtības. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka apgabaltiesas pieļautais procesuālais pārkāpums būtu pēc būtības atņēmis līdzpieteicējiem iespēju izteikties par sava prasījuma pieļaujamību.

[21] Kā izriet no apgabaltiesas spriedumā ietvertā lēmuma, apgabaltiesa ir secinājusi, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama, jo pieteicēju prasījums uzdot reģistram pieprasīt, lai /pers. D/ atgādā atpakaļ uz reģistru Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus, nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Apgabaltiesa norādījusi, ka fakts, ka Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojums un tam pievienotie dokumenti atrodas /pers. D/ rīcībā, ir reģistra prettiesiskās faktiskās rīcības (nepamatotās dokumentu izsniegšanas) sekas, līdz ar to šo dokumentu atgādāšana atpakaļ reģistrā būtu attiecīgās faktiskās rīcības seku novēršana. Savukārt jautājums par faktiskās rīcības seku novēršanu ir nesaraujami saistīts ar prasījumu par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, līdz ar to tas nevar būt patstāvīgs prasījums. Secīgi apgabaltiesa norādījusi, ka, tā kā konkrētajā gadījumā līdzpieteicēji nav pārsūdzējuši reģistra lēmumu daļā, ar kuru konkrētā faktiskā rīcība atzīta par prettiesisku, prasījums, kas attiecas uz šīs faktiskās rīcības seku novēršanu, nav pieļaujams.

[22] Augstākā tiesa piekrīt apgabaltiesai, ka konkrētais pieteicēju prasījums ir vērsts uz reģistra faktiskās rīcības (nepamatotas Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojuma un tam pievienoto dokumentu izsniegšanas /pers. D/) radīto seku novēršanu.

Tomēr Augstākā tiesa nevar piekrist, ka iemesls, kāpēc šāds prasījums nav pieļaujams, ir tas, ka līdzpieteicēji konkrētajā gadījumā nav pārsūdzējuši tiesā lēmumu par konkrētās faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku. No šādas apgabaltiesas argumentācijas faktiski izriet, ka gadījumā, ja līdzpieteicēji būtu pārsūdzējuši konkrēto faktisko rīcību tiesā, pieteicēju attiecīgais prasījums būtu pieļaujams. Tomēr konkrētā prasījuma pieļaujamība nevar būt atkarīga no tā, vai faktiskā rīcība tiek atzīta par prettiesisku jau iestādē (un tāpēc personai ar šādu prasījumu nav nepieciešams vērsties tiesā), vai arī personai, lai panāktu faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, jāvēršas tiesā. Pretējā gadījumā būtu jānonāk pie secinājuma, ka pieteicēju prasījums nav pieļaujams tāpēc, ka iestāde pati jau apstrīdēšanas stadijā ir atzinusi savu kļūdu. Savukārt šāds apstāklis pašsaprotami nevar būt izšķirošais, lai novērtētu konkrēta prasījuma pakļautību izskatīšanai tiesā.

Vienlaikus Augstākā tiesa uzskata, ka, lai arī argumenti, ar kuriem apgabaltiesa pamatojusi tiesvedības izbeigšanu, ir kļūdaini, tas nav novedis pie nepareiza rezultāta. Minētais pamatojams ar turpmāk izklāstītajiem apsvērumiem.

Līdzpieteicēji, vēršoties tiesā, lūguši uzdot reģistram pieprasīt, lai /pers. D/ atgādā atpakaļ uz reģistru Eurocom 2012.gada 15.augusta paziņojumu un tam pievienotos dokumentus.

Lai arī, kā pareizi norādījusi apgabaltiesa, šis prasījums neapšaubāmi ir vērsts uz reģistra prettiesiskās faktiskās rīcības radīto seku novēršanu, tas tomēr neizslēdz šāda prasījuma patstāvīgu aplūkošanu. Pretēji apgabaltiesas uzskatam, nevar izslēgt, ka var būt gadījumi, kad sekas (aizskārumu), kas radīts ar faktisko rīcību, novērš, izdodot administratīvo aktu. Salīdzinājumam arī atlīdzinājumu par faktiskās rīcības radītu aizskārumu iestāde piešķir ar administratīvo aktu. Tāpat arī ar prettiesisku administratīvo aktu radītas tiesiskās sekas reizēm tiek novērstas, izdodot jaunu administratīvo aktu (piemēram, ja personai prettiesiski izmaksāts pabalsts, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra var to atgūt, izdodot administratīvo aktu par pārmaksas atmaksu). Tādējādi tas vien, ka lēmums par konkrētu tiesisku seku radīšanu tiktu izdots ar mērķi tādā veidā novērst (izlabot, kompensēt) faktiskās rīcības radītas sekas (aizskārumu), neizslēdz to, ka šādu lēmumu varētu aplūkot kā administratīvo aktu.

Konkrētajā gadījumā tieši to arī līdzpieteicēji vēlas, proti, lai reģistrs izdod lēmumu, ar kuru /pers. D/ tiktu radītas tiesiskas sekas – uzlikts saistošs pienākums atdot nepamatoti saņemtos dokumentus. Ja šāds lēmums būtu izdodams, tas attiecībā pret /pers. D/ būtu nelabvēlīgs administratīvais akts. Tomēr, kā to šajā lietā pareizi norādījusi pirmās instances tiesa, neviena tiesību norma nenoteic reģistram tiesības noteikt privātpersonai saistošu (tātad arī nepildīšanas gadījumā – piespiedu kārtā izpildāmu) pienākumu iesniegt reģistram dokumentus. Tāpat arī neviena tiesību norma nepiešķir kādai privātpersonai tiesības pieprasīt, lai reģistrs citai personai uzliek šādu saistošu pienākumu.

Tādējādi secināms, ka līdzpieteicēji ir vērsušies tiesā ar prasījumu par tāda administratīvā akta izdošanu, kādu pieprasīt nevienai personai nav tiesību un kāds tiesību normās vispār nav paredzēts. Tas savukārt ir pamats atzīt, ka šāds prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā (sal., piemēram, *Augstākās tiesas 2013.gada 8.februāra lēmums lietā Nr. SKA-287/2013(6-70050312), 2014.gada 1.aprīļa lēmums lietā Nr. SKA-469/2014 (6-80089813)*). Līdz ar to vispārīgi ir pareizs apgabaltiesas secinājums, ka konkrētais līdzpieteicēju prasījums nav pakļauts izskatīšanai administratīvajā tiesā un tāpēc tiesvedība lietā šajā daļā izbeidzama, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu.

Līdzpieteicēji konkrētajā gadījumā nepamatoti atsaucas uz juridiskās obstrukcijas aizlieguma principu. Šīs princips attiecināms uz gadījumiem, kad konkrētas tiesiskās situācijas atrisināšanai vispār nav paredzēts tiesisks mehānisms, nevis uz situācijām, kad tiesisks mehānisms ir paredzēts, bet tas neatbilst personas viedoklim par vēlamo risinājumu. Kā to līdzpieteicējiem pareizi norādījusi gan pirmās instances tiesa, gan apgabaltiesa, lai arī likumdevējs nav paredzējis, ka konkrētajos apstākļos iestādes pieļauto kļūdu varētu novērst, reģistram izdodot administratīvo aktu par nepamatoti izsniegto dokumentu atprasīšanu, likumdevējs ir paredzējis, ka līdzpieteicēji par aizskārumu, kas līdzpieteicējiem nodarīts ar reģistra pieļauto kļūdu, no valsts var prasīt atlīdzinājumu par iestādes prettiesisku rīcību Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzinājuma likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt, ja pieteicēji uzskata, ka /pers. D/, neatdodot līdzpieteicējiem dokumentus, kurus tā prettiesiskā ceļā ir ieguvusi, rada līdzpieteicējiem aizskārumu, tie pret /pers. D/ ar prasījumu par konkrēto dokumentu atdošanu var vērsties civilprocesuālā kārtībā.

Ievērojot minēto, Augstākā tiesa atzīst, ka līdzpieteicēju blakus sūdzība ir noraidāma un apgabaltiesas sprieduma rezolutīvajā daļā ietvertais lēmums par tiesvedības izbeigšanu atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu, 324.panta pirmo daļu un 348.panta pirmās daļas 1.punktu, Augstākās tiesa

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.marta spriedumu, tostarp tajā ietverto lēmumu par tiesvedības izbeigšanu daļā, bet ārvalstu komersantu „Eurocom International Ltd.", „Yelverton Investments B.V" un „Yelverton Investment B.V" kasācijas sūdzību par spriedumu un blakus sūdzību par spriedumā ietverto lēmumu par tiesvedības izbeigšanu noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese I. Višķere

Tiesnese V. Krūmiņa

Tiesnese L. Slica